

מחודדים

ת"ר ושננתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפין (קידושין ל.)

מערכת: 073-249-0403
m@sda.co.il

לנ"ג
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
גליון 474-475
גליון 474-475

חולין דף קכ"ח. יום שב"ק פרשת נצבים וילך - כ"ג אלול תשפ"ו
יום זה לזכות שרה בת מרים לאה לברכה והצלחה ולסייעתא דשמיא

דף קכ"ח - ע"א

ביאור שיטת רבי מאיר ורבי שמעון באיבר ובשר המדולדלים האם הוכשרו בשחיטת הבהמה:

לרבה - לרבי מאיר: בהמה נעשית יד לאבר, ולרבי שמעון: אינה נעשית.

לאבוי ורבי יוחנן - לרבי מאיר: אוחז בקטן ואין גדול עולה עמו הרי הוא כמוהו כיון שאם אוחז בגדול קטן עולה עמו, ולרבי שמעון: אינו כמוהו.

לרבה - לרבי מאיר: יש יד לטומאה ולהכשר, לרבי שמעון: רק לטומאה ולא להכשר.

לרב פפא - היה רבי עקיבא שונה: חלב שחוטת בכפרים צריך מחשבה ואין צריך הכשר שכבר הוכשר בשחיטה. ואמר לו רבי יהודה: לימדתנו רבינו מין עשב שליטת והדיח לבהמה ונמלך עליהם לאדם צריכות הכשר שני, וחזר בו רבי עקיבא. ובה נחלקו - לרבי מאיר: מועיל הכשר קודם מחשבה לאכילה - כמו ששנה רבי עקיבא תחילה, ולרבי שמעון: אינו מועיל - כרבי עקיבא לאחר חזרה.

לרב אחא בריה דרב איקא - מדובר אם נתקנה הדם בין סימן לסימן, רבי מאיר: סובר ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף והוא דם שחיטה, רבי שמעון: סובר אינה לשחיטה רק לבסוף והוא דם מכה.

לרב אשי - לרבי מאיר: דם שחיטה מכשיר, לרבי שמעון: רק שחיטה מכשיר ולא דם.

אוכל שנשבר ומוערה במקצה, רבי מאיר אומר אם אוחז בקטן וגדול עולה עמו - הרי הוא כמוהו, ואם לא - אינו כמוהו. ואמר רבי יוחנן (לשיטתו לעיל): לרבי רבי שאין לחלק בין טבול יום לשאר טומאות החליף כאן רבי מאיר שיטתו, שבכל מקום הוא סובר שאם אוחז בגדול וקטן עולה עמו הרי הוא כגוף אחד, אף על פי שאם אוחז בקטן אין גדול עולה עמו.

דף קכ"ח - ע"ב

בעי רבה: בהמה בחיה (לרבי מאיר) האם נעשית יד לאיבר? תיקו.

בעי אבוי: שנינו קישור שנעשה בעצץ ויצאה חוץ לעצץ - לתנא קמא: כולה טהורה. לרבי שמעון: מה שבתוך עצץ מקבל טומאה מה שבתוך טהור, ומסתפק (לרבי שמעון) אם נעשה יד לחבירתה? תיקו.

בעי רבי ירמיה: שנינו המשתחוה לחצי דלעת - אסרה, ומסתפק אם נעשה יד לחבירתה? תיקו.

בעי רב פפא: שנינו ענף של תאנה שנתלש ומחובר בקליפת האילן - לרבי יהודה: טהורים התאנים מטומאת אוכלים, כיון שמחובר לאילן אינו כאוכל. לחכמים: אם יכול לחיות - טהורים, ואם לא - טמאים. ומסתפק (לחכמים) אם נעשה יד לחבירתה? תיקו.

בעי רבי זירא: שנינו אבן שבוזית בבית המנוגע, כשהוא חולץ - חולץ כולה, וכשהוא גותץ - גותץ את שלו ומניח את של חבירו. ומסתפק אם נעשה יד לחבירתה? תיקו.

איבר מן החי - מטמא, שנאמר 'וכי ימות מן הבהמה'. בשר הפורש מנבילה - מטמא, אף על פי שאינו איבר. טריפה שנשחטה - אינה מטמאה, שנאמר 'וכי ימות מן הבהמה' ללמד על טריפה שנשחטה שאינה מטמאה.

בשר הפורש מהחי - אינו מטמא, שנאמר 'וכי ימות מן הבהמה'. המקור א. לרבי יוסי: מה מיתה שאינה עושה חליפין גם כל שאינו עושה חליפין. ב. לרבי עקיבא: מה 'בהמה' גידים ועצמות אף כל גידים ועצמות. ג. לרבי: מה 'בהמה' בשר גידים ועצמות אף כל בשר גידים ועצמות. ונחלקו להלכה: 'בארכובה' שיש בה רק גידים ועצמות בלי בשר - לרבי עקיבא: הרי היא אבר, 'ולרבי' אינה אבר. 'כוליא וניב שפתים' לרבי יוסי הגלילי: מטמאים - כיון שאינם עושים חליפין, ולרבי עקיבא: אינם מטמאים - משום שאין בהם עצם - ואם היה נאמר הפסוקים רק בבהמה אינו מלמד לשרץ - שהייתי אומר שרק בבהמה משום שאין מטמא בכעדשה ולכן אינה מטמאה, אבל שרץ המטמא בכעדשה מטמא מחיים.

בשר הפורש מהשרצים - אינו מטמא, המקור א. לרבי יוסי הגלילי: שנאמר 'במותם' - מה מיתה שאינה עושה חליפין אף כל שאינה עושה חליפין. ב. לרבי עקיבא: שנאמר 'שרץ' - מה שרץ גידים ועצמות אף כל גידים ועצמות. ג. לרבי: מה שרץ בשר גידים ועצמות אף כל בשר גידים ועצמות. ונחלקו להלכה: 'ארכובה' שיש בה רק גידים ועצמות - לרבי עקיבא: נחשב כאיבר, 'כוליא וניב שפתים' לרבי יוסי הגלילי: מטמאים - כיון שאינם עושים חליפין, ולרבי עקיבא: אינם מטמאים - משום שאין בהם עצם - ואם היה נאמר הפסוקים רק בשרץ, אינו מלמד לבהמה - שהייתי אומר שדורשן שאינו מטמא במשא אינו מטמא מחיים, אבל בהמה המטמא במשא מטמא מחיים.

חולין דף קכ"ט. יום א' דסליחות - כ"ד אלול תשפ"ו

דף קכ"ט - ע"א

כזית בשר שנחתך מאבר מן החי, אם חתך ואחר כך חשב עליו להאכיל לגוי - טהור, אם חשב ואחר כך חתך - טמא, משום שבשעה שפירש מהאבר נטמא ממנו טומאת אוכלים. והוא כשיטת רבי מאיר שטומאת בית הסתרים מטמא, ואופן שהוכשר לקבל טומאה, וצריך הכשר כרבה.

אוכל המשמש כעץ - לרבה, צריך הכשר אף על פי שטימא טומאה חמורה משום האיבר:

כופת שאור שחידה לשינה, ביטלה מתורת חמץ - שנהיה מיוחד לכלי, ונטמא בישיבת חזב - לאבוי: נטמא כופת מדרבנן - שאם מדאורייתא הרי מצינו לאוכלים שמטמא טומאה חמורה ולמה צריך הכשר. ודחו אותו לרבה: מטמא חמורה מן התורה, כשישמש מעשה עץ שימש.

אוכלים שהוקדשו לעבודה זרה, מטמא באוהל - לאבוי: מטמא רק מדרבנן - שאם מדאורייתא הרי מצינו לאוכלים שמטמאים טומאה חמורה ולמה צריך הכשר. ודחו אותו לרבה: מטמא מן התורה, כשישמש מעשה עץ שימש.

בצק שבסדקי עריבה, ככלים לעניין טומאה - לאבוי: טמא ומטמא רק מדרבנן - שאם מדאורייתא הרי מצינו לאוכלים שמטמאים טומאה חמורה ולמה צריך הכשר. ודחו אותו לרבה: הם ככלים מן התורה - כשישמש מעשה עץ שימש.

חלב נבילה בכפלים, כדי לעשותו אוכל צריך מחשבה להאכילו לגוי והכשר לקבלת טומאה. רב פפא: דייק מכך שמה שמטמא חלב נבילה שהכליה טמונה בו בתורת שומר הוא רק מדרבנן - שאם מדאורייתא הרי מצינו שמטמאים טומאה חמורה ולמה צריך הכשר. ודחו אותו לרבה: טומאת חלב נבילה הוא מן התורה, וצריך הכשר - כשישמש מעשה עץ שימש.

בית שסיכנו בזרעים, טיהרו מטומאת אוכלים שנעשו חלק מהבית - לרב מתנה: אם פרחו צרעת באותו בית מטמא אדם וכלים שיש בבית רק מדרבנן - שאם מדאורייתא הרי מצינו לזרעים שמטמאים טומאה חמורה ולמה צריכים הכשר. ודחו אותו לרבה: מטמא הזרעים מן התורה - ולא מצינו שמטמא טומאה חמורה כשישמש מעשה עץ שימש.

לתרומות והנצחות 'נדרים בלוס' ע"ש מחשבות

שנינו במשנה: רבי שמעון מטהר - בהוי אמינא: אמרו שעולה על מה ששינו ברישא שאבר ובשר מדולדלים בבהמה מטמאים טומאת אוכלים. למסקנא: חולק גם על הסיפא וסובר שבשר מן החי אינו מטמא. רבי יוחנן פירש טעמו - שדרש 'מכל האוכל אשר יאכל' - רק אוכל שאתה יכול להאכילו לגוי נקרא אוכל, וזה אסור להאכילו לגויים. למסקנא: כיון שמעורה לבעל חי אינו נחשב לאוכל. 'בתחילה אמרו' לגבי מה שטיהר אבר ובשר מדולדלים. ודחו: אפשר שטעמו משום שכיון שמעורים לבהמה אינם 'אוכל' - 'שוב אמרו' לגבי מה שאין האיבר והבשר המדולדל מוכשר לקבל טומאה בשחיטת הבהמה. ודחו: אפשר שטעמו או כרבה - שאין בהמה נעשית יד לאיבר, או כרבי יוחנן - שלא נאמר יד לעניין הכשר. 'למסקנא' על מה שטיהר רבי שמעון בשר מן החי.

ענף של תאנה שנתלש ומוערה בקליפה - לרבי יהודה: התאנים טהורים מטומאת אוכלים, כיון שמעורים לאילן אינם כאוכל. לחכמים: אם יכול לחיות - טהורים, ואם לא - טמאים.

משנה, האיבר ובשר שמדולדלים באדם - טהורים. מת האדם - הבשר: טהור, שמיטה עושה ניפול. האיבר - לרבי מאיר: מטמא משום אבר מהחי ולא משום איבר מהמת. והחילוק ביניהם: א. בכזית בשר או עצם כשעורה הפורש מהאיבר - שמאיבר מהמת טמאים, ומהחי טהורים, וכרבי יהושע הלך. ב. לעניין אחד מהם, וכדעת אחד מהתנאים הלך (רבי אליעזר, או רבי חזוניא). רבי שמעון: מטהר, וביאור דבריו הוא, א. מדיוק דברי רבי מאיר שאבר מהמת מטמא - ועל זה חולק רבי שמעון ומטהר וכרבי אליעזר הלך. ב. כדרך ב' לעיל בדעת רבי מאיר, ורבי שמעון חולק ומטהר גם כזית בשר הפורש מאבר מהחי וגם עצם כשעורה הפורש ממנו (כרבי יהושע הלך).

איבר מן המת - אמר רבי אליעזר: שמעתי שאבר מהחי מטמא. לרבי יהושע: קל וחומר שמן המת מטמא, שמה חי שהוא עצמו טהור איבר שפורש ממנו טמא, מת שהוא טמא לא כל שכן? ומה ששמעתי 'מן החי' לא בא למעט מן המת, וכנאמר במגילת תענית שאין להספיד בבשר קטן, וכי בפסח גדול מותר? רבי אליעזר השיבו: כך שמעתי מרבותי שרק מן החי מטמא.

כזית בשר הפורש מאיבר מן החי - לרבי אליעזר: טמא, לרבי נחוניא בן הקנה ורבי יהושע: טהור.

עצם כשעורה הפורש מאיבר מן החי - לרבי נחוניא: טמא, לרבי אליעזר ורבי יהושע: טהור.

הדרין עלך פרק הערוב והרובש

חולין דף ק"ל. יום ב' דסליחות - כ"ה אלול תשפ"ו

פרק עשירי - הזרוע והלחינים

דף ק"ל - ע"א

משנה, זרוע לחיים והקיבה, נוהגים בין בארץ ובין בחוץ לארץ, בפני הבית ושלל בפני הבית, בחולין ולא במוקדשים - שנאמר ואותן 'אותם' לאהרן הכהן ולבניו לחק עולם, אין לו אלא מה שאמור בעניין.

קדשים שקדם מום קבוע להקדש - אין בהם רק קדושת דמים. לכן, אם נפדו הם כחולין גמורים. א. חייבים בכבורה - אם ילדו בכור. ב. חייבים במתנות. ג. יוצאים לחולין להיגזר ולעבוד בהם, ד. וולד ה. וחלב שלהם מותר לאחר פדיון (ואין בהם דין פסולי המוקדשים). ו. השוחט בחוץ גם קודם פדיון פטור, ז. ואין עושים תמורה גם קודם פדיון, ח. אם מתו יפדו (אף על פי שאין פודים קדשים להאכיל לכלבים). חוץ מבכור ומעשר שאף על פי שקדם המום להקדש חלה עליהם קדושה גמורה, אלא שאינם כשרים להקרב.

קדשים שקדם הקדש למום או שהיה להם מום עובר קודם להקדש ונולד להם מום קבוע - ונפדו, פטורים מן הכבורה. א. מן המתנות - שהם כצבי וכאיל, ג. אינם יוצאים לחולין להיגזר ולעבוד בהם, ד. וולד ה. וחלב שלהם אסור לאחר פדיון, ו. השוחט בחוץ קודם פדיון חייב (בדוקין בעין, וכסובר אם עלו לא ידרו נמצא שראוי לפתח אוהל מועד). ז. עושים תמורה, ח. אם מתו יקברו (או משום שצריך העבודה והערכה, או משום שאין פודים קדשים להאכיל לכלבים).

חולין בחזה ושוק - אינם חייבים בקל וחומר מקדשים, שהרי נאמר בהם תנופה, ואם יניף בחוץ אין זה 'לפני ה', ואי אפשר להניף בפנים שהרי אין מכניסים חולין בעזרה.

דף ק"ל - ע"ב

אכל מן חזיק מונח כחונה - 'לרב חסדא' פטור מלשם. או משום שנאמר 'זה יהיה משפט הכהנים', ומשמע שרק בעודם קיים חייב ליתן, או מצד סברא שהוא ממון שאין לו תובעים. אם באו ליד כהן גם בטבל, מוציא בדיינים לסובר מתנות שלא הורמו כמו שהורמו. ועל זה דרשו 'זה יהיה משפט הכהנים' מלמד שהמתנות דין, 'הלכה' כרב חסדא.

א. ואין נוטנים מתנה לכהן עם הארץ - שנאמר 'ויאמר לעם ליושבי ירושלים לתת מנת לכהנים וללוים למען יחזקו בתורת ה', כל המחזיק בתורת השם יש לו מנת, מי שאינו מחזיק בתורת השם אין לו מנת.

ב. חזה ושוק אינו בכלל דין זה - ואינו לכל הכהנים רק לאותו בית אב, שנאמר 'זה'.

ג. בעל הבית שהיה עובר ממקום למקום וצריך לקחת לקט שכחה ופאה או מעשר עני - לרבי אליעזר: נוטל ולכשיחזור ישלם, לחכמים: פטור, שהרי עני היה באותו שעה. וגם אם היה עשיר אינו צריך לשלם מעיקר הדין, שהרי אין לו תובעים, ורק צריך להחזיר ממדת חסידות.

ד. בעל הבית שאכל פירות טבל או לוי שאכל מעשרות טבל - פטור מהתשלומים, שנאמר 'ולא יחללו את קדשי בני ישראל אשר ירמו', אין לך בהם רק משעת הרמא ואילך. אבל משעת הרמא ואילך מלשם אם באו לידו יט טהור טבל - לסובר מתנות שלא הורמו כמו שהורמו.

ה. אנסו בית המלך גורנו - אם לקחו בחובו: חייב לעשר ממקום אחר ולתת לכהן, משום שמרוויח בעל התבואה, ואם לקחו בהפסד ובחיים: פטור מלעשר.

ו. האומר לחבירו מכור לי מעי פרה ויש בהם מתנות כהונת - נותן לכהן כיון שהם כעין, ואינו מנכה מן הדמים. לקח ממנו במשקל - נותן לכהן ומנכה למוכר מהדמים.

ז. תשעת נכסי בתן: א. תרומה, ב. תרומת מעשר, ג. חלה, ד. ראשית הגז, ה. מתנות, ו. דמאי, ז. הביכורים, ח. חקוק, ט. וחומש. ולא להוציא בדיינים, אלא לומר שקונה בהם עבדים וקרקעות ובהמה וטמא, ובעל חוב - נוטל בחובו, ואשה - בכתובת, וספר תורה.

דף קל"א - ע"א

ארבע מתנות עניים בכרם: א. פרט, ב. ועוללות, שנאמר 'וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט', ג. שכחה, שנאמר 'אחריו', ד. פאה, לומדים בגזירה שווה 'אחריו אחריו' מזית שנאמר בו 'לא תפאר אחריו' - אל תיקח תפארתו ממנו. ובמתנות אלו אין בהם טובת הנאה לבעלים - שנאמר 'עזיבה' ולא נתינה. וגם עני שבישראל מוציאם מידו, שנאמר 'ולקט קצירך לא תלקט לעני' וגו', להזהיר לעני על שלו.

שלוש מתנות עניים בתבואה: א. הלקט, ב. השכחה, ג. הפאה, שנאמר 'ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדה בקצרך ולקט קצירך וגו' כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר בשדה' - ובמתנות אלו אין בהם טובת הנאה לבעלים - שנאמר 'עזיבה' ולא נתינה. וגם עני שבישראל מוציאם מידו, שנאמר 'ולקט קצירך לא תלקט לעני' וגו', להזהיר לעני על שלו.

שני מתנות עניים באילן: א. הפאה, שנאמר 'כי תחבטו זיתך לא תפאר אחריו', אל תיקח תפארתו ממנו, ב. שכחה, שנאמר 'אחריו' זה שכחה. ובמתנות אלו אין בהם טובת הנאה לבעלים - שנאמר 'עזיבה' ולא נתינה. וגם עני שבישראל מוציאם מידו, שנאמר 'ולקט קצירך לא תלקט לעני' וגו', להזהיר לעני על שלו.

מעשר עני המתחלק בתוך ביתו - יש בו טובת הנאה לבעלים, שנאמר בו 'נתינה'. וגם כעני שבישראל מוציאם מידו, שלומדים בגזירה שווה 'לגר לגר' ממתנות עניים.

זדוע ולחיים קיבה - אין מוציאם אותם לא מכהן לכהן ולא מלוי ללוי, אבל מוציאם מלוי לכהן, ולרב (שאין מוציאם מיד לוי שמא אינו בכלל 'העם') הכוונה על ראשית הגז שהיא כגון זרוע, שמוציאים אותה מיד הלוי, משום שלא נאמר בה 'העם'.

דף קל"א - ע"ב

נתינת תרומה - לכהן. **נתינת מעשר ראשון** - **לרבי עקיבא:** ללוי, **לרבי אלעזר בן עזריה:** גם לכהן. ולאחר שקנס עזרא את הלויים נותנים אותה רק לכהן ולא ללוי. אבל לוי שיש לו מעשר ראשון משלו, אין מוציאם מידו.

דבר שהוא בקדושה שאסור לזרים (תרומה ותרומת מעשר וחלה) - מוציאם אותם מיד לוי לכהן. **דבר שאינו בקדושה** (זרע והלחיים והקיבה, לרב גם מעשר ראשון לאחר שקנס עזרא) - אין מוציאם מידם.

השוחט חולין ולגוי: פטור מהמתנות. **השוחט לישראל:** חייב במתנות. **השוחט ללוי:** נחלקו תנאים בדבר אם הם בכלל העם (כדלהלן). **לרב:** ספק הוא, ואין מוציאם מידו שהמוציא מחבירו עליו הראיה, 'הלכה' כרב.

נאמר בעבודת זרע הכיפורים: 'וכפר את מקדש הקדש' - משמכר על טומאה שאירעה לפני ולפנים. **זאת אחל מועד:** זה על טומאה שאירעה בהיכל. **אחל המזבח:** כמשמעו, משמכר על מי שעבר בטומאה במזבח בלא חיוב מקדש, כגון נטמא במקדש ועבר בלא שהיה. **'וכפר'** - על טומאה שאירעה בעזרות, **'ועל הכהנים'** - כמשמעו. **'ועל כל עם הקהל'** - יש אומרים: אלו ישראל, אבל לויים אינם בכלל קהל, ויש אומרים: אלו ישראל ולויים. **'וכפר'** - אלו לויים. **ליש אומרים:** עולה על העבדים.

חולין דף קל"ב. יום יד' דסליחות - כ"ח אלול תשפ"ו

דף קל"ב - ע"א

מתנות לבת כהן - **לנועל:** נותנים מתנות לכהנות גם אם היא אשת ישראל, שהנאמר 'כהן' איננה גם כהנת. **לרבי ישמעאל:** נותנים רק לכהן ולא לכהונה, שלומדים שתום המהפורש במנחה שכהנות אינה בכלל כהן. **לרבי אליעזר בן עקיב:** בכל קורם שנאמר 'כהן' אין כהנת במשמע, חוץ ממתנות שנאמר שני פעמים, ואין מיעוט אחד מיעוט רק לרבות. **'הלכה'** כעולה, ולכן רב כהנא ורב פפא ורב יימר ורב אידי בר אבין אכלו מתנות משום שנשתתיהם היו כהונת.

מנחת חרות נאכלת - ואינה כמנחת כהן שהוא כליל, גם לסוברים שכהן ששמע גם כהונה, משום שכתובים בפרשה כהן ובניו.

לזיה שילדה - בנה פטור מחמש סלעים, משום שהוולד פטר רחם מלזיה.

חיוב מתנות כלאים - שבא מעד ומרחל, חייב שנאמר 'אם שור' לרבות את הכלאים.

חיוב מתנות בכוי שנולד מצבי הבא על התיישה - **לרבי אליעזר:** פטור ממתנות. **לרבי** - שנאמר 'שה' אינו משמע מקצת, **שה'** לחטמיה - חייב. **שהנאמר 'שה'** משמע גם מקצת **שה ולדברי הכל** יש ספק אם חוששים לזרע האב - ולדעת ר' חכמים נחלקו האם חייב בכל המתנות, **לרב הווא בר חיאי:** חייב רק בחצי מתנות, אבל בחצי השני, אומר לו הבא ראה שאין חוששים לזרע האב וקח. **לרבי יוחנן:** חייב בכל המתנות, שהנאמר 'אם שה' בא לרבות כוי.

כוי: יש בו דברים שווה לבהמה - שחלבו אסור. יש בו דברים שווה לחיה - שחייב בכיסוי. יש בו דברים שווה לחיה ובהמה - שדמו וגידו אסור כבהמה וחיה. לחכמים: חייב בדורע ולחיים והקבה ('א: בחצי ו"א: בכל המתנות, כמו שנתאר) מריבוי אם, 'לרבי אליעזר: פטור, וצריך אם' כדי לחלק.

דף קל"ב - ע"ב

משנה, בכור שנתערב בבהמות חולין: אם בא לידי כהן, ומכר לישראל במומו, ונתערב במאה בהמות אחרות וכל אחד שוחט את שלו, פוטרים את כולם מהמתנות, שכל אחד יכול לומר לכהן שלי הבכור. ואם אחד שוחט כולם - פוטרם לו אחד מהם. אבל אם נתערב קודם של לידי כהן - גם במאה משוחטים את כולם, יבוא עליו לכהן משני צדדים, ויאמר אם בכור הוא כולו שלי, ואם אינו בכור תן לי את מתנותי.

השוחט לכהן ולגוי - פטור מן המתנות. והמשתתף עמהם צריך שירשום בו סימן שאין הכל של ישראל. אמר כהן לישראל אל מוכר כל פרה זו חוץ ממהמתנות שבה - פטור ישראל מהמתנות.

במה לטבח מכור לו באו בני עמי - והיה בהם מתנות - נותן לכהן ואינו מוריד לו מדמי מכירה, לקח ממנו במשקל - נותן לכהן ומוריד למוכר מדמי מכירה.

יכול כהן לטבוח המתנות מהטבח - ואף על פי שאין תבהמה של טבח רק של אחרים.

טבח כהן ששחט - חייב במתנות, שנאמר 'מאת זובחי הזבח' גם כהן. **השוחט לכהן** - פטור, שנאמר 'מאת העם' ולא מתא הכהן. **כחן שנשחט טבח** - בהבחינת הראשונים פטור מהמתנות, מכאן ואילך שקבע להיות טבח חייב במתנות. **כהן שקבע חנות** - חייב מיד. וכן הדין בכהן שנשתתף עם טבח ישראל, כיון שקבע חנות, אין שותפות הכהן פוטרת אותו מהמתנות.

קנס למוכר המולדל במתנות כהונה, 'ר' חסדא' עשה גידוי על כהן שמוכר בשר ואינו מפרשי מתנות לכהן אחר, שבחי' הוצל עומדים בגידוי של ר' חסדא 22 שנה וקונסים אותם בלי התראה. 'רבא' היה קונס למי שלא היה רוצה לתת מתנות ליטול ממנו כל הדין ונתנה לכהן. 'ר' חנמן' לקח פעם בגדו.

העובר בלאא שיש בה מיתה או כרת - אין מגדים אותו, משום קל ליה בדרכה מיניה, **העובר על מצות עשה,** כגון שאומרים לו עשה סוכה או לולב וציצית ואינו עושה - מגדים וחוזרים ומגדים, ומכים אותו על עזת שצטא נפשו.

אכילת בשר במבהמה שלא הורם המתנות - **לרבי יוחנן:** אסור, וכאילו אוכל טבל (בגזירה שווה נתינה נתינה מתרומה) - ואין הלכה כן.

אמר ר' חסדא:

נתינת המתנות לכמה כהנים - **בבהמה דקה:** מחלק לארבע כהנים ונותן הזרוע לאחד, וקיבה לאחד, ולחיים לשני כהנים, שנאמר 'ותן לכהן' וצריך שיהא נתינה יפה. **בבהמה ססה:** שביערי גדולים, מחלק כל עצם לשני כהנים.

אכילת מתנות כהונה - אינם נאכלות רק בצלי ובחרדל, שנאמר 'למשחה', כלומר לגדולה כדרך שהמלכים אוכלים.

כהן שאינו בקי איך מתנות כהונה - אין נותנים לו. 'הלכה' - אין הלכה כמותו, רק כל כהן שמודה בעבודה - אף על פי שאינו בקי בהם ונותנים לו, ומי שאינו מודה בעבודה - אין לו חלק בכהונה - שנאמר 'המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין למנה'. ולא רק אם אינו מודה בעבודה זו, אלא כל שאינו מודה באחת מתוך 15 עבודות, כגון א. יציקות, ב. בלילות, ג. הפתיתות, ד. מליחות, ה. נתפאות, ו. הגשות, ז. קמיצות, ח. הקטרות, ט. מליקות, י. קבלות, י"א. הזאות, י"ב. השקאת סוטה, י"ג. עריפת געלי ערופה, י"ד. טהרת מזרע, ט"ו. נשיאות כפים במקדש ובגבולים - אין נותנים לו, שנאמר 'מבני אהרן', עובדה האומרת לבני אהרן.

חולין דף קל"ג. יום ה' דסליחות - כ"ח אלול תשפ"ו

דף קל"ג - ע"א

חוטים שבלחי - **לרב:** אין נותנים לכהן שאינו יודע לנקר - כיון שאסור משום דם. **'הלכה'** - אין הלכה כן, שבין אם צולה אותו, ובין אם חותך ומולח לקדירה, הרי דם זב ממנו ומותר.

הנחת הכהן במתנות כהונה: לא יחטוף המתנות - שנאמר 'נותן' ולא שיטול מעצמו. ולא יבקש בפה - שנאמר

בבני שמואל 'ויטו אחרי הבצע', ששאלו חלקם בפיאה. והצנועים מושכים ידיהם - גם כשנותנים להם בלי בקשה. אבוי היה רגיל לחטוף משום חיבוב מצוה, לאחר ששמע הברייאת שלא יחטוף התחיל לבקש בפה, ולאחר מכן ששמע הברייאת חזר וגם לא יבקש בפה. אבל אם נתנו לו היה לוקח, כיון ששמע שהצנועים מושכים ידיהם והגורגרים חולקים, לקח במקרה עובר יום כיפור כדי שלא ישתכח הדבר שהוא כהן, משום שלא היה רגיל לישא כפיים מחמת קביעת עתים לתורה לתלמידיו.

נתינת מתנות כהונה לתלמיד חכם עני - כהן שרוצה להנות לכן עיר תלמיד חכם, יכול לזכות לו כל המתנות שלו קודם שבאו לידו, אם הוא כהן ניכר בעיר, שרוב בני אדם אורבים אותו ונותנים לו המתנות. ורק אם מזכה לו מרצונו לתלמיד חכם עני ודחוק, רבא ביקש למשמש כהן שיזכה לו מתנות שיקבל במעל הבית כדי לאכול לשון בחרדל, רבא אכל מזה אבל רב ספרא לא אכל, והשמש הסכים לזה בעל כרחו משום חשיבות האורחים, ורבא לא היה דחוק, וחקריאו לרב ספרא מן השמים על רבא פסוק זה 'מזה ברגד ביום קרה חומץ על נתר ושר בשרים על לב רע' כלומר שלא ידע להבין טעמו של רב יוסף בדין זה.

השונה לתלמיד שאינו הגון לרב - א. נופל בגיהנם, ב. כוזרם אבן למרקולים.

דף קל"ג - ע"ב

שנינו במשנה, שותף עם כהן או גוי שחייב לרשוש שידעו שפטור מהמתנות **המשתתף עם כהן:** גם אם יושב הכהן על הקופה - חייב לרשושם שיש לו שותפות בה, שמא האמינו בעל הבית. **המשתתף עם גוי:** אף על פי שנמצא הגוי בחנות, אם אינו יושב על הקופה - צריך לרשוש, שאין מבחינים שיש לו שותפות בה, שמא בא לקנות בשר. ואם הוא יושב על הקופה - אינו צריך לרשוש, שבוודאי יש לו בה שותפות, כי לא יתכן שהאמינו בעל הבית, שאין אמונה בעובד כוכבים. ויש אומרים: שכלל אופן שנמצא בחנות אינו צריך לרשוש - שהגוי צועק תמיד למוכר שלא יתן בסכום זה וכולם יודעים שיש לו חלק בה, אבל בכהן לא קולטים שהוא שותף - משום שצנעו וסומך על הטבח.

המוכר פסולי עמקדשים - מה שנמכר בבית: (בכור ומעשר) אינו צריך לרשוש, שניכר הדבר שאינם נמכרים כדרך חולין. מה שנמכר באיליזו: צריך לרשוש.

שותפות של כהן או גוי בחלק מהאיברים - **לרב הווא:** היה שותף בראש - גם באין לו רק אחד ממאה, פטור מהלחי וחייב בשאר. היה שותף ביד - פטור מהדורע וחייב בשאר. היה שותף בבני מעיים - פטור מהקיבה וחייב בראש. **לחייא בר רב:** גם בהיה שותף באחת מהם פטור מכולם, וגדחו דבריו.

מתנות כהונה: ניתנו לאחרן ולבניו בכלל ופרט, וברית מלח - ולכן כל המקיים כאילו קיים כללות ופרטות שבתורה, וברית מלח של קרבנות. וכל מי שעובר עליהם, כאילו עובר על כלל ופרט וברית מלח. **10 במקדש:** 1. חטאת, 2. חטאת העוף, 3. אשם ודאי, 4. מנחת העומר, 5. זבח שלמי בצור, 6. זרע שמן של מצורע, 7. שתי הלחם, 8. חטאת הפנים, 9. שירי מנחות, 10. מנחת העומר, 11. ביורזלים, 12. ביכורים, 13. מורים, 14. מתודה ומאיל נזיר, 14. עורות קדשים, 15. **בגבוליים:** 15. תרומה, 16. תרומת מעשר, 17. חלה, 18. ראשית הגז, 19. מתנות (זרוע לחיים והקיבה), 20. פדיון הבן, 21. פדיון פטר חמור, 22. שדה אחוזה, 23. שדה חרמים, 24. גז הגר.

כולה שאל לכהן או של גוי, ומכר הראש לישראל - חייב בלחיים, אף על פי שעיקר הבהמה של כהן.

גוי או כהן שמסרו צאן לישראל לגזוז - פטור מראשית הגז. **הלוקח גז של גוי** - פטור מראשית הגז, גם קודם שנגזו. זה חמור בדורע ולבחיים ובקיבה יותר מראשית הגז, שבמתנות אם קנה ישראל אחת מהאיברים קודם שחטתה, חייב במתנות מהאיבר שקנה.

חולין דף קל"ד. יום ו' דסליחות - כ"ט אלול תשפ"ו

דף קל"ד - ע"א

כהן שוכר לישראל ואמר לו חוץ מהמתנות - פטור מהמתנות, שהוא שירר ושייך לכהן. **אמר לו 'על מנת שהמתנות שלי'** - יש אומרים: שחייב במתנות ונותן לכל כהן שירצה, שהרי 'על מנת' אינו שירר רק תנא, ומכר לו הכל על מנת שיתן לו, ואין בו כח להחנות. ויש אומרים: שהמתנות שייך להמוכר, שכלל מנת' הוא שירר.

לקח מהטבח בני מעיים במקדש, נותן מתנות לכהן וחוזר ותובע כסף מהמוכר. **לרב:** רק אם לקח מעצמו, שכיון שהטבח לא נגע בהם אינו בעל דברים של כהן, לכן הלקוח נותן ותובע כסף מהטבח, שעליו היה מוטל לתת. אבל אם שקל הטבח, דינו של כהן ותביעתו גם על הטבח, והטבח חוזר עליהם, ואם הם לפנינו נותן לכהן, ואין גדול לכהן תביאם לבעלים ואכלו וכו', שירצה מזה גובה ורצה מזה גובה, שהמתנות כהונה נגזלות. **לרב** וסבין גם אם שקל הטבח היה של כהן עם הלקוח, משום שגזילה לבעני, שהמתנות כהונה אינם נגזלות, וכל זמן שהם בעין החוב מוטל למי שהם אצלו לתת לכהן, והראשון לא נעשה גזלן עליהם.

משנה, גר ששחט פרה: נשחט עד שלא נתגיייר - פטור ממתנות, נשחט לאחר שנתגיייר - חייב. ספק אם נשחט קודם שנתגיייר: אלאחר מכן - פטור, שהמוציא מחבירו עליו הראיה.

חיוב תנאי: ר'ננים שלש הקוצרים - כל הנמצא בהם לבעל הבית, שחיוב לקט הוא רק בנושר בקציצה. לאחר הקוצרים - **לתנא קמא:** חטים העליונים שעל פי החור - שייך לעניים, שיש לומר לקט הם בנושרו מבגדילים בשעת קציצה. תחתונים - לבעל הבית, שקודם קציצה נכנסו נמלים שם. **לרבי מאיר:** הכל לעניים, שספק לקט שקט, שנאמר 'עני ורש הצדיק', צדק משלך ותן לו. ואינו דומה לספק מתנות ששנינו שפטור, שבקמה יש חזקת חיוב שהרי היא של ישראל, ובפרה יש לה חזקת פטור שהיה של גוי.

חיוב חלה: נעשה בשעת לגלוג עיסה, בגלגל גוי - פטור. גוי שהיה לו עיסה ונתגיייר: אם עד שלא נתגיייר נתגלגל - פטור, ואם התגלגל לאחר שנתגיייר - חייב. חיה ספק - חייב, ואין הולכים אחר חזקת פטור כמו במתנות, שספק מוטל לקולא, וספק איסור לחומרא.

בגר נאמר 8 ספיקות: 4 שהם ספק איסור לחיוב - א. קרבן אשתו, שבספק אם ילדה שהיתה גויה ספק מהשתתגיייר - מביתא קרבן, ב. חלה (כמו בהמה טהרה, והוא פטר חמור לסוכר שאסור בהנאה עד שיפדה, ד. בכור בהמה טהרה, שאסור מספק לשלוח בחוץ עד שיסתא, 4 שהם ספק ממון לפטור - א. ראשית הגז, ב. המתנות, ג. פדיון הבן, ד. פדיון פטר חמור, שלאחר שנפדה מעכב הטלה בידו שאין בו קדושה ואינו אלא ספק ממון.

דף קל"ד - ע"ב

חיוב לקט שכחה ופאה במקום שאין עניים - אינו צריך להניח, שנאמר 'לעני ולגר תעזוב אותם', ולא לעורבים ולא לעטלפים.

חיוב תרומה במקום שאין כהן - אינו צריך הישראל לטרוח ולהביא תרומה מהגורן לעיר או ממדבר ליישוב ליד כהן. ואם אין שם כהן - שוכר פרה ומביאה מפני הפסד תרומה. ואינו דומה למתנות עניים שאינו צריך להניח שכאין שם עניים מצויים, שבתרומה אמר 'נתינה'.

חיוב מתנות כהונה במקום שאין כהן - מקום שנהגו למלוג **העגלים ברותחים עם עורם**, לא יפישט את הזרוע, רק נותן לכהן כמו שהוא בעורו. וכן מקום שנהגו להפשית הראש, לא יפשיט הלחי, שצריך ליתן לו גם העור. ואם אין שם כהן, מעלה אותם בדימים ואוכל מפני הפסד כהן, ואינו דומה למתנות עניים שאינו צריך להניח כשאין שם עניים מצויים, משום שנאמר בהם 'נתינה'.

בעל הבית שזכה מהפקר, הפקיר כרם והשכים ובצר - חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה, ופטור מהעשרות, שנאמר במתנות עניים 'תעזוב' מיותר לרבות הפקר שחזר וזכה בו.

זכיה בכסף צדקה, רבי אמי קדם וזכה בדגריי זהב שנשלח לבית המדרש. יש אומרים: שזכה לעניים, ויש אומרים: שזכה לעצמו משום שהוא אדם חשוב, ולמדנו מהנאמר 'וזההן הגדול מאחיו', שיהא גדול מאחיו בניו בחכמה ובעושר. ואם אין לו, אחיו הכהנים מגדלים אותו, שנאמר 'וזההן הגדול מאחיו', גדלוה משל אחיו.

משנה, זרוע - הוא מהפרק של ארכובה עד כף של יד, וכן זרוע האמור בגזיר. צריך לתת זרוע ימין ולא שמאל - א. שנאמר 'הזרוע' המיוזמת שבזרוע, ב. שזרוע נגד יד שעושה מלחמה והיא ימין, ג. שנאמר בשוק 'שוק הימין', וכן זרוע מוקדשים על איל נזיר שנאמר 'תרומה', וכן זרוע של חולין של מתנות כהונה, שנאמר 'תתנו', ודורשי תמורות אמרו 'זרוע' כנגד היד של פינחס וכן נאמר 'ותקח רמח בידו'.

שוק - **לתנא קמא:** הוא כנגד הזרוע ברגל. (והם העצמות מהפרק של ארכובה עד בוקא דאטמא, שהוא כל הירך). **לרבי יהודה:** מן הפרק של ארכובה עד סוכר של רגל (הוא פרק שבין הקולית ועצם אמצעי).

לחי - הוא מהפרק של לחי אצל הצדעים, וחותר כלפי מטה עד פיקה של גרגרת (שיפוי כובע שהוא פתחה של קנה בית הבליעה, והוא לחיים התחתונות עם הלשון). אבל אינו נוטל את בית השחיטה, ויש אומרים: שנוטל בית השחיטה עמה, ואינם חולקים בדין, רק שרבי חיינאי בן אנטיגנוס היא שמכשיר שחיטה למעלה מבית הבליעה. ויש אומרים: שנוטל 'עמה' הוא עם הבהמה, ולא עם הלחי. נותן עם הלחיים צמר שבראש כבשים ושער שבזקן תישיים - שנאמר 'הלחיים', ודורשי חמורות אמרו 'לחיים' כנגד תפילת פינחס וכן נאמר 'ועמוד פינחס ויפול'.

קיבה – נותן עם הקיבה חלב שעל גבי הקיבה וחלב בשתוך הקיבה, שנאמר 'הקבה', וכהנים נהגו בו עין יפה ונתנו לבעלים, ודורשי חמורות אמרו 'קיבה' כמשמעה ונאמר 'ואל האשה אל קבתה'

הדרן עלך פרק חזרוע והלחנים

חולין דף קל"ה. יום שבת קודש - א' דראש השנה תשפ"ו

יום זה לזכות אימנו היקרה מרים לאה בת מלכה

פרק אחד עשרה - ראשית הגז

דף קל"ה - ע"א

משנה, ראשית הגז – נוהג בארץ ובחוץ לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית, בחולין אבל לא במוקדשים.

זרוע ולחיים וקיבה – נוהג בבקר ובצאן, במרובה ובמועט, **ראשית הגז** – נוהג רק ברחלות, ונוהג רק במרובה. **במורה - לבית שמאי**: שתי רחלות, **לבית הלל**: חמש = **לרבי דוסא** בן הרכינס: חמש רחלות שגוזזות מכל אחת מנה ופרס חייבות בראשית הגז, לחכמים: חמש רחלות גוזזות כל שהם. נתינה לכהן – משקל חמש סלעים ביהודה שהם שש סלעים בגליל, מלובן ולא צואי שלא לבן עדיין כולו, כדי לעשות ממנו בגד קטן, שנאמר 'תתן לו', שיהא בו כדי מתנה.

לא נתן עד שבע – פטור, משום שקנאו בשינוי. **הלבין ולא צבע** – חייב, שאין זה שינוי.

הלוקח גז צאן מגוי במחובר – פטור מראשית הגז. **הלוקח גז צאן מחבידו**: אם שייר - חייב המוכר, לא שייר - חייב הלוקח. היו לו שחופות ולבנות, מכר לו שחופות ולא לבנות, זכרים ולא נקיבות, זה נותן לעצמו וזה נותן לעצמו.

ראשית הגז בקדשי מזבח – פטור, משום שאינם בני גיזה, שנאמר 'ולא תגזז בכור צאנך'. וגם אם הקדיש חוץ מגיזותיה וכחישא – פטש קדושה בכלולה וחלה גם על הגיזה. ומה ששינוי שאין ראשית הגז במוקדשים: א. מדובר בקדשי בדק הבית, שאף על פי שאסורים בגיזה ועבודה מדרבנן, מן התורה הם בני גיזה, והחידוש כאן שאין צריך לפדות ראשית הגז וליתן לכהן, שנאמר 'צאנך' ולא צאן הקדש. ב. לסובר קדשי בדק הבית בכלל 'הזמדה והערכה' ואי אפשר לפדות את הגיזה, מתוך רבי ינאי: כשהקדיש חוץ מגיזות וכחישא, שאף על פי שהגיזה אינה של הקדש, אינו צריך להפריש וליתן. ג. לרבא: מדובר במקדשי גיזה עצמה, והחידוש שאינו צריך לפדות לאחר גיזה ולתת לכהן, שנאמר 'גז צאנך תתן לו', מי שאינו מחוסר רק גיזה ונתינה, יצא זה שמחוסר גיזה פרייה ונתינה.

האומר חלק של זו עולה, הקדיש איבר שהנשמה תלויה בו - פטש קדושה בהכל. הקדיש איבר שאין הנשמה תלויה בו - **לרבי יוסי**: כולה עולה, **לרבי מאיר**: אין כולה עולה.

בהמת שבת – **לרבי יוסי** (ש'ישראלים') - **לחכמים**: חייב בראשית הגז, שדורשים 'צאנך' למעט שפטור בשותפות גוי, ואין לנו מיעוט לבהמת שותפים, **לרבי אלעאי**: פטור, שדורש 'צאנך' המיוחד לך ולא של שותפות.

שותפות עם גוי - **לדברי** הכל פטור מראשית הגז, **לרבי אלעאי**: א. שלומדים ראשית הגז ממה שנאמר בתחילת הפסוק לעניין תרומה 'וראשית דגנך' ולא שותפות גוי, ואף על פי שהנאמר 'ראשית' לעניין ראשית הגז הפסיק העניין - 'וראשית גז' מחבר ביניהם. ב. מהנאמר 'צאנך', וסובר שכמו שמעטים שותפות גוי משום שאינו מיוחד לישראל, ממעטים גם בהמת שותפים, משום שאינו מיוחד לאחד מהם. **לחכמים**: משום שנאמר 'צאנך' למעט שותפות גוי, ואינם לומדים מתרומה, א. שהרי הפסיק העניין. ב. שמחייבים בתרומה בשותפות גוי.

דף קל"ה - ע"ב

ישראל וגוי שלקחו שדה בשותפות - **לרבי**: מעורבים טבל וחולין זה בזה - שאין ברייה. **לרבן שמעון** בן **גמליאל**: של ישראל - חייב, ושל גוי - פטור, משום שיש ברייה. ושניהם סוברים ששותפות הגוי מחייבת בתרומה.

שיעור עיסה בחיוב בחלה – עשירית האיפה כעיסת מדבר, שנאמר 'עריסותיכם' כדי עריסותיכם.

'לרבא' מודה רבי אלעאי שאינה פוטרת השותפות:

א. **תרומה** – שנאמר 'תרומותיכם'. והנאמר 'דגנך' – למעט שותפות גוי - וחלקו עליו והוכיחו מברייתא שרבי אלעאי פוטר שותפות מתרומה.

ב. **חלה** – שלומדים גזירה שווה 'ראשית ראשית' מתרומה (ואין לומדים לפטור מראשית הגז, שלומדים רק להחמיר).

ג. **פאה** – שנאמר 'ובקצרכם את קציר ארצכם', והנאמר 'שרך' – למעט שותפות גוי.

ד. **בהירה** – שנאמר 'ובכורות בקרכם וצאנכם', והנאמר 'בבקר' ובצאנך' – למעט שותפות גוי - וחלקו עליו והוכיחו מברייתא שרבי אלעאי פוטר בהמת שותפות מבכורה מהנאמר 'בבקר' וצאנך' והנאמר 'בקרכם וצאנכם' נאמר על כל ישראל.

ה. **מזוזה** – שנאמר 'למען ירבו ימיכם וימי בנים', והנאמר 'ביתך' – ללמד שבדרך ביאה לבית קובעים מזוזה, והוא ימין.

ו. **מעשר** – שנאמר 'מעשרותיכם', והנאמר 'דגנך' – למעט שותפות גוי.

ז. **מתנות** – שנאמר 'ותן' ולומדים בגזירה שווה 'נתינה נתינה' מתרומה. (ואין לומדים מראשית הגז, שלומדים רק להחמיר). - וחלקו עליו והוכיחו מברייתא שרבי אלעאי פוטר בהמת השותפים מבכורה מהנאמר שווה מראשית הגז, ומגזירה שווה מתרומה לומד שנוהג רק בארץ, ומכך שאינו לומד בגזירה שווה מתרומה לחייב בהמת השותפים - מוכח שפטור גם בתרומה

ח. **ביכורים** – שנאמר 'בכורי כל אשר בארצך'. והנאמר 'ארצך' – למעט חוצה לארץ.

ט. **ציצית** – שנאמר 'על כנפי בגדיהם לדורות', והנאמר 'כסותך' – למעט טלית שאולה שפטור מציצית כל שלושים יום.

י. **מעקה** – שנאמר 'כי יפול הגופל ממנו', כל שראוי ליפול וגם בשותפות, והנאמר 'גגך' – למעט בית כנסת **ובית מדרש** (ששייך לכל ישראל. ואינם בית דירה).

דף קל"ו. יום א' - ב' דראש השנה תשפ"ו

יום זה לזכות שלום יוסף חיים בן מרים לאה

דף קל"ו - ע"א

לדברי רבי אלעאי:

מתנות וראשית הגז בחוץ לארץ - אינם נוהגות רק בארץ, שלומדים בגזירה שווה 'נתינה נתינה' מתרומה שאינה נוהגת בחוץ לארץ.

ראשית הגז אינה טובלת - אף על פי שלומד מתרומה, שנאמר 'וראשית גז צאנך תתן לו', אין לך בו רק מראשיתו ואילו.

מיתה וחומש בראשית הגז - אין חייבים עליה מיתה וחומש כתרומה, שנאמר 'ומתו בו' - ולא בראשית הגז, 'ויסף עליו' - ולא על ראשית הגז.

חיוב מעשר ראשון ושני בראשית הגז - אין חיוב אחריה כתרומה, שנאמר 'ראשית', אין לך בו אלא ראשית בלבד.

צירוף חדש וישן בראשית הגז - היו לו שתי רחילות, גזז אחת והניח בשנה זו, וגזז שניה בשנה שניה והניח, עד שהיו לו חמש גיזות, אינם מוצטרפות, כיון שלא היה לו חמש צאן ביחד. אבל אם היה לו חמש צאן, וגזז שתיים בשנה זו, וששל בשנה שניה, **לחכמים**: מצטרף הגם שהוא חדש וישן. **לרבי אלעאי**: אינם מצטרפות, שלומדים מתרומה שאין תורמים מהחדש על הישן.

הלוקח גז צאן גוי, קודם שנגזז - פטור מראשית הגז. קנה צאן כשהיא עומדת לגזוז - **לחכמים**: חייב, אף על פי שגדילה ביד גוי. **לרבי אלעאי**: פטור, שלומדים מתרומה שהגדל בחיוב חייב, והגדל בפטור פטור.

ישראל שלקח מגוי שדה בסוריא: לא הביא שליש - חייב בתרומה. הביא שליש - **לרבי עקיבא**: חייב בתוספת, **לחכמים**: פטור - מכיון שהביאה שליש ביד גוי כאילו נגמר הכל בידו.

דף קל"ו - ע"ב

תרומה ממינו על שאינו מינו - היו לו שני מיני תאנים שחור ולבן, או שני מיני חיטים, **לתנא קמא**: אין תורמים ומעשרים מזה על זה. **לרבי אלעזר**: 'לבית שמאי' אין תורמים, 'לבית הלל' תורמים.

היו לו שחופות ולבנות, מכר לו שחופות ולא לבנות - זה נותן לעצמו וזה נותן לעצמו. מכר לו זכרים ולא נקיבות - זה נותן לעצמו וזה נותן לעצמו. ואף על פי שהלוקח ושייר אצל המוכר - חייב המוכר בראשית הגז, **לחכמים**: עצה טובה היא למוכר שלא יתן ראשית הגז מנקיבות השמורות לו על הזכרים שמכר, משום כי של זכרים גיזתם קשה ושל נקיבות רך, לכן יקנה מהלוקח כדי ראשית הגז של זכרים מצמר הזכרים. וכן

בשחופות ולבנות, גיזה של לבנות טובה משל שחופות, ויקנה מהלוקח כשיעור השחופות ויתן לכהן. **לרבי אלעאי**: הרי לומדים מתרומה שאין תורמים ממין על שאינו מינו, ולכן אין גוזזים משל שחופות על לבנות ולא משל לבנות על שחופות, ורק בזכרים ונקיבות שהם מין אחד.

האומר כל גזרתי תרומה או כל עיסתי חלה - לא אמר כלום, שצריך שיהא 'ראשית' ששייריה ניכרים. **האומר כל גזירי ראשית** - **לרבי אלעאי**: לא אמר כלום, שלומדים ראשית הגז מתרומה, **לחכמים**: דברי קיימים.

אמר רב נחמן בר יצחק - מנחה העולם להקל:

בראשית הגז - כרבי אלעאי שנוהג רק בארץ.

בדברי תורה - כרבי יהודה בן בתירה שאינם מקבלים טומאה, ובעל קרי אינו צריך טבילה לדברי תורה.

בכבליים - כרבי יאשיהו שאינו חייב עד שיעור חיטה ושעורה וחרצן במפולת יד.

טריפה בראשית הגז - 'לרבי שמעון' פטור, שלומד גזירה שווה 'צאן צאן' ממעשר בהמה שאינו נוהג בטריפה, שנאמר 'כל אשר יעבור תחת השבט', חוץ לטריפה שאינה עוברת (כגון שנחתכו רגליה מהארכובה. וממנה לומדים לשאר טריפות). ואינו לומד (בגזירה שווה 'צאן צאן') ראשית הגז מבכור שנוהג בטריפה - אף על פי שדומה ביותר לבכור ביותר מבכור, מכל מקום יותר טוב ללמוד 'פשוט מפשוט'.

ראשית הגז דומה ליניי מעשר: א. שהם - אינם צריכים זכרים, (ובכור - רק בזכר). ב. שהם - אינם נוהגים במזמאם. (ובכור - נוהג בחמור). ג. שהם - רק במרובים: מעשר - בעשרה, ראשית הגז - בחמש, (ובכור - ביחיד). ד. שהם - אינם קדושים מרחם, (ובכור - קדוש מרחם). ה. שהם - אינם נוהגים באדם, (ובכור - נוהג באדם). ו. שהם - נוהגים רק בפטושו. ז. שהם - אינם לפני הדיבור, (בכור בהמה - נאמר במצרים).

ראשית הגז דומה לדיני בכור: א. שהם - נוהגים ביהום אף על פי שמתה אמו קודם לידתו, כגון זה פירש למיתה וזה פירש לחיים, (מעשר - לא). שהם - ב. נוהגים בלקוח, ג. נוהגים בשותפות ד. ונוהג בנתינה מתנה, (מעשר - לא). ה. שהם - נוהגים גם שלא בפני הבית, (מעשר - לא). ו. שהם - ממנות כהונה, (מעשר - נאכל לבעלים). ז. שהם - אין צריך להקדיש, שככור קדושתו מרחם, וגז אין בו קדושה, (ומעשר - מקדישו בשבט). ח. שהם - יכול כהן למכור, (ומעשר - אינו נמכר).

חולין דף קל"ז. יום ב' פרשת האזינו - ג' תשרי תשפ"ו

דף קל"ז - ע"א

ראשית הגז רק ברחלים - שנאמר 'תתן לו' ולא לשקו, וגיזת שור ראויה רק לשק. ונוצה של עזים - פטורה הגם שראוי לבגדי אדם, שנאמר בפרשה של ראשית הגז 'לעמוד לשרת', דבר הראוי לשירות, והוא לתכלת של בגדי שרד שהוא מצמר, וצמר הוא רק מרחלים.

נאמר 'לא תעבוד בכבור שורך ולא תגזז בכור צאנך' - אין לך רק שור בעבודה וצאן בגיזה, מניין ליתן האמור של זה בזה ושל זה בזה? תלמוד לומר 'לא תעבוד ולא תגזו'.

כבשים שצמרים קשה - פטורים מראשית הגז, שנאמר 'ומזג בכשי יתחמם'.

הגוזז עזים - פטור. **השוטף רחלים** - **לחכמים**: חייב, **לרבי יוסי**: פטור, שמדייק לשון 'גז'.

מזוזה לקט: הקוטף ביד שיכולי קמטו 'לרבי יוסי' - אין הנושר לקט, שמדייק 'לקט קצירך' שאין לקט רק הבא מחמת קציר, ולא לקט קיטוף. ומודה רבי יוסי בדבר שדרכו בכך, כגון בצל ושום שקיטוף שלהם זה קציר, וכן העוקר עדשים עם השורשים, והתולש פולין ביד הרי זה קציר.

שורות בצלים שבין חירק - **לרבי יוסי**: נוטלים פאה מכל אחד ואחד, שהירק שבין מלבן למלבן מפסיק, **לחכמים**: נוטלים מאותה על הכל.

חיוב ראשית הגז - א. **לבית שמאי**: שתי רחלות, שתיים נקרא צאן. ב. **לבית הלל**: חמש, שנאמר 'חמש צאן עשויות', שמחייבות לבעליהם ואמורות לו קום עשה מצוה חדשה שלא היה מצוה עליו בפחות מכן, והוא ראשית הגז שאינה ביד שיכולי קמטו 'לרבי יוסי' - אין הנושר לקט, שמדייק 'לקט קצירך' שאין לקט רק חייבות, שנאמר 'וארבע צאן תחת השה'. 'הלכה' הכריע רבי כרבי יוסי אף על פי שאינה מכרעת, משום שנאמרה מפי חגי זכריה ומלאכי.

דף קל"ז - ע"ב

שינוי לחכמים חמש רחלות גזוזות 'כל שהן' חייבות. וכמה כל שהן?

א. **לשמואל**: צריך שיהיו 60 סלעים.

ב. **לרב**: מנה ופרס, וכלבד שיחיו מחומשות, והם 7 סלעים וחצי לכל אחת מהם. ולמסקנת הגמרא דברי רב אמורים על מנה בן 40 סלעים, נמצא מנה ופרס הם 60 סלעים.

ג. **לרבי יוחנן**: צריך שיהיו 6 סלעים.

ד. **לרבי אלעזר**: כל שהם שנינו, וגם אין גזוזות כולם רק מסלע אחד.

נתינה לכהן - **לרבי יוחנן**: נותן חמש סלעים (בין כשגזו רק שש, ובין כשגזו אלף, נותן לכהן חמש). **לרב שמואל**: נותן אחד משישים. ואם יש לו הרבה גיזי צמר, שחלק ששים שבהם יש לו כדי לחלק להרבה כהנים, ומבטל לתל להרבה כהנים - לא יתן לכל כהן פחות מחמש סלעים.

שיעור תרומה - מן **התורה**: חיטה אחת פוטרת את הכרי. **מדרבנן**: בתרומת תירוש ויצהר שהיא מן התורה, עין יפה - אחד מארבעים (ובינונית אחד מחמשים, ועין רעה אחד מששים), ובתרומה - שהיא מדרבנן אחד מששים.

שיעור פאה - מן **התורה**: אין לה שיעור, **מדרבנן**: אחד בשישים בין בארץ ובין בחוץ לארץ.

לשון תורה - לעצמה, רחלים. **לשון חכמים** - לעצמם, 'רחלות'.

חולין דף קל"ח. יום ג' פרשת האזינו - ד' תשרי תשפ"ו

יום זה לזכות יעקב יחזקיהו בן רבקה פיגיה

דף קל"ח - ע"א

סדק בחמת חדשה מעור, אם לא גמר תפירתה ושייר בה סדק - אף על פי שמקבלת רימונים טהורה. תפרה ונקרעה - **לתנא קמא**: שיעורה כמוציא רימונים, **לרבי אלעזר** בן **יעקב**: כפקעיות של שתי, אחת מארבע במנה בן ארבעים סלעים.

נתינת ראשית הגז לכהן - חמש סלעים מלובנות, ואינו צריך ללבנו, רק שילבנו כהן ועומד על חמש סלעים. וצריך שיהא ראוי לעשות בו בגד קטן שנאמר 'לעמוד לשרת', דבר שראוי לשירות והוא אבנט, ואין לומר מעיל - שהיה תפשת מרובה לא תפשת. ואין לומר כיפה של צמר - שנאמר 'הוא ובגיו' דבר השוה לאהרן ולבניו. וגם לסובר אבנט של כהן גדול בכל השנה היה מבוץ - שם אבנט נוהג באהרן ובניו.

מקום ציץ - כיפה מצמר היה בראש כהן גדול ועליה ציץ, לקיים מה שנאמר 'ושמת אותו על תפיל תכלת'.

גזז ומכר קודם שהצטרף לחמש - **לרב חסדא**: חייב. **לרבי נתן בר הושעיא**: פטור, שצריך שיהא 'צאנך' כשהגיע לשיעור. שנינו לקח גז צאנו של גוי - פטור מראשית הגז, לקח צאנו לגזוז - חייב, ולרבי נתן בר הושעיא שפטור אם לא היה 'צאנך' כשהצטרפו לשיעור, צריך להעמיד כשהקנה לו כל 30 יום, כלומר שהיו כל הגופים קנויים לו עד תשלום כל גיזי צמר.

הלוקח גז צאן חבירו, אם שייר אצל מוכר - המוכר חייב, לא שייר - הלוקח חייב. שאין אדם מוכר מתנות של כלן, לכן אם שייר אצל מוכר, אומר לו לוקח מתנות של כהן הגז אצלך. ואם לא שייר - אומר לו מוכר מתנות של כהן לא מכרתי לו ונתן אותם לכהן. וכן שנינו לעניין מתנות, שאם מכר לו בני מעיה של פרה, נותן הלוקח מתנות לכהן - ואינו מנכה מהדמים. ואם מכר במשקל - מנכה לו מהדמים.

המוכר קלחי אילן בתוך שדה - נותן פאה לכל אחד ואחד, 'לרבי יהודה' רק בזמן שלא שייר בעל השדה, אבל שייר בעל השדה נותן פאה על הכל. וכל זה שהתחיל בעל השדה לקצור, שנאמר 'ובקצרכם את קציר ארצכם', שמזמן שהתחיל לקצור - חייב בכל השדה.

הדרן עלך פרק ראשית הגז

פרק שנים עשר - שילוח הקן

דף קל"ח - ע"ב

משנה, שילוח הקן - נוהג בארץ ובחוץ לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית, בחולין אבל לא במוקדשים. שנאמר 'שלח תשלח את האם', במי שאתה מצווה לשלחו, יצא זה שאין אתה מצווה לשלחו רק להביאו לידי גיזיבר.

כיסוי אוזים - נוהג בחיה ובעוף, במזומן וגם בשאינו מזומן, **שילוח הקן** - נוהג רק בעוף, ורק בשאינו מזומן, כגון אוזים ותרגולים שקיננו בפרדס, אבל אם קננו בבית וכן יונים שדרכם לגדול עם בני אדם - פטור משילוח.

עוף טמא - פטור מלשלח. **עוף טמא רובץ על ביצי עוף טהור**, וטהור רובץ על ביצי עוף טמא - פטור מלשלח.

מקום ששיניו בארץ ובחוץ לארץ - שלא לצורך, חוץ מראשית הגז, להוציא משיטת רבי אלעאי שאינו נוהג רק בארץ. **מקום ששיניו בפני הבית ושלא בפני הבית** - שלא לצורך, חוץ מאותו ואת בנו, שלא נפרש שנוהג רק בזמן שיש קדשים משום שנכתב בעניין קדשים. **מקום ששיניו בחולין ובמוקדשים** - לצורך, חוץ מגיד הגנשה, שאין טעם לומר שהאיסור נפקע על ידי הקדש, ומכיוון שנשנה בשאר מקומות לצורך, נשנה גם בגיד הגנשה שלא לצורך.

עוף טהור שהרג נפש ולא נגמר הדין - פטור משילוח, שנאמר 'שלח שלח את האם', במי שאתה מצווה לשלחו, יצא זה שאין אתה מצווה לשלחו רק להביאו לבית דין ולקיים בו 'ובערת הרע מקרבך'.

חולין דף קל"ט. יום ה' פרשת האזינו - ה' תשרי תשפ"ו

דף קל"ט - ע"א

לקח הבנים והחזיר לקן, וחזרה האם עליהם - פטור משילוח.

הגביה האם והקדיש והחזיר - כבר נתחייב בשילוח קודם שהקדיש.

הקדיש היה ושחטה - פטור מכיסוי הדם. **שחט והקדיש** - חייב לכסות, שכבר נתחייב בכיסוי קודם שיבוא ללדי הקדש.

נמנעט מוקדשים לשילוח הקן - **לרב**: במקדיש גוזלות שובכו למזבח לעולת גדבה, וכשגדלו מרדו ויצאו וקיננו במקום אחר, אבל קדיש בדק הבית שמרדו, כיון שהם קדושת דמים, פקעה הקדושה על ידי מירידתה וחייב בשילוח. **לשמואל ורבי יוחנן**: במקדיש נתרנגול לבדק הבית ומרדה, ופטור משילוח שהקדושה אינו נפקע במירידה - שהרי בכל מקום שהוא הם ברשות הקדש, שנאמר 'לה' הארץ ומלואה'.

אמר מנה זה לבדק הבית ונגנב או נאבד - 'למסקנא' לרברי הכל פטור מהאחריות, כיון שלא אמר 'עלי', וכל מקום שהוא ברשות הקדש הוא. **אמר מנה עלי לבדק הבית ונגנב או נאבד** - **לרבי יוחנן**: חייב באחריות עד שיבואו ללדי גיזבר, **לרשי לקדיש**: פטור מהאחריות. ואינו דומה להאומר על בדיק מזבח שהוא חייב באחריות משום שהוא מחוסר הקרבה, מה שאין כן קדשי בדק הבית שאינם מחוסרים הקרבה.

נדר: זה האומר הרי עלי עולה - נגנב או נאבד חייב באחריות. **נדרבה**: זה האומר הרי זו עולה - מת או נגנב או נאבד - אינו חייב באחריות.

האומר שור זה עולה, בית זה קרבן: מת השור או נפל הבית, אינו חייב באחריות. **שור זה עלי עולה, בית זה עלי קרבן**: מת השור ונפל הבית חייב לשלם, וגם לריש לקיש שהאומר עלי מנה ונגנב פטור, הוא משום שבכל מקום הוא ברשות הקדש, אבל כשנפל הבית ומת השור ואינם בעולם - חייב באחריות.

בערפיץ אם לא אמר עלי - חייב באחריות, שנאמר 'ונתן את הערכך ביום ההוא קדש לה', חולין הם בידך עד שיבואו ללדי גיזבר.

דף קל"ט - ע"ב

נאמר 'כי יקרא' - מלמד שאינו צריך לחזור בהרים וגבעות למצוא קן, שבמאורע מדבר הכתוב.

נאמר 'קן' - מלמד שגם אם יש בקן אפרוח או ביצה אחת חייב בשילוח.

נאמר 'לפניך בדרך ככל עץ או על הארץ' - מלמד שדין שילוח הוא, בין כשנמצא הקן ברשות היחיד, וברשות הרבים, באילנות, בבורות שיחין ומערות.

נאמר 'לפניך בדרך' - מלמד על יוני שובך ויוני עלייה שקיננו בטפיחים ובבירות ואווזים ותרנגולים שקיננו בפרדס חייב בשילוח, אבל קיננו בתוך הבית וכן יוני הרגילות לגדול בין בני אדם - פטור משילוח, שנאמר כי 'יקרא' פרט למזומן, היו לקינן ומרדו - חייב, שנאמר 'לפניך'.

נאמר 'בדרך' - מלמד שאם מצא קן בים - חייב בשילוח, שנאמר 'בדרך', ונאמר 'כה אמר ה' הנותן בים דרך'. מצא קן בשמים כגון עוף נושא קן באוויר - פטור, אף על פי שנאמר 'דרך נשר בשמים', שנקרא דרך נשר, ולא דרך. מצא קן בראש אדם - חייב, שנאמר 'ואדמה על ראשו'.

משה מן התורה - רמז קודם שסופו לבוא, שנאמר 'בשגם הוא בשר' בשגם גימטריה משה, ונאמר שם 'והיו ימינו מאה ועשרים שנה', וכך היו ימי חיי משה, כלומר עתיד לבוא בשגם שהוא משה מן הנולדים, וכן היו ימינו. **הגן מן התורה** - שנאמר 'הגן הענין'. **אסתר מן התורה** - שנאמר 'ואנכי הסתר אסתיר', **מדרכי מן התורה** - שנאמר 'מד' דורו', ותרנוגמו 'מירא דכיא'.

יש שונה 'יוני הדרסיאות' - על שם הורדוס שהתחיל להתעסק בגידולם, **יש שונה 'יוני הדרסיאות'** - על שם מקומן.

שילוח הקן בעוף טמא - פטור משלשח, שנאמר 'כי יקרא קן צפור לפניך', עוף משמע בין טהור ובין טמא, אבל ציפור אינו משמע רק טהור, שלא מצינו טמא שנקרא ציפור. ואי"פ שנקרא 'צפורי שמיא', ציפור סתם לא נקראו. וכל מקום שנאמר 'צפור' ו'כנף', כגון 'תבנית כל צפור כנף' 'דמש וצופור כנף' 'כל צפור כל כנף' 'אמור לצפור כל כנף' - ציפור הוא עוף טהור, וכנף הוא טמא וחובבים.

חולין דף קמ"ב. יום ה' פרשת האזינו - ו' תשרי תשפ"ו

דף קמ"ב - ע"א

נאמר 'כל צפור טהרה תאכלו' - למעט שחוטתו של מצורע שהוא דבר הלמד מענינו, ואף על פי שכבר אסור מהנאמר 'וזה אשר לא תאכלו', ללמד שעובר עלי ביעשה ולא תעשה.

ציפורי מצורע: צריך שלא יהיו מחוסרים אברים - שנאמר 'שתי צפרים חיות' שחיים ראשי אברים שלהם. ולא יהיו טריפה - שנאמר מכשיר ומכשיר בפנים (אשם מצורע ושאר אשמות), ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ (ציפורי מצורע ושעיר המשתלח), מה מכשיר ומכפר הנאמר בפנים עשה בו מכשיר כמכפר, גם מכשיר ומכפר הנאמר בחוץ עשה בו מכשיר כמכפר, ושעיר המשתלח אסור אם יש לו מום, שצריך שיהא ראוי למזבח אם יפול עליו הגורל להשם.

נאמר במצורע שתי צפרים חיות 'טהורות' (והרי אינו צריך למעט טמאות, שהרי לא נקראו 'ציפור'):

א. לרב נחמן בר יצחק: למעט ציפורי עיר הנדחת, שלא ישתמש בהם לשחוטתה, אבל למשוולחת אינו צריך מיעוט, שלא אמרה תורה שלח לתקלה.

ב. לרבא: ללמד שאם לא ילדו מצורע אחר לאחר שיטרה את זה, לא יאמר הכהן הבא אחרת וזוונה למשוולחת של מצורע וראשון קודם שילוחיה, וישתמש בה גם לשילוח שני.

ג. לרב פפא: למעט ציפורים שהחליפו בעבודה זרה, שלא ישתמש בהם לשחוטתה, שנאמר 'והיית חרם כמזהו', ולא היה טריפה - שנאמר מזהו הימנו כמזהו. אבל לגמור - אינו צריך מיעוט, שלא אמרה תורה שלח לתקלה.

ד. לרבינא: למעט עוף שהרג הנפש גם קודם גמר דין שלא ישתמש בה לשחיטה, אבל לשילוח אינו צריך מיעוט שצריך לקיים בו 'ובערת הרע מקרבך'. ולאחר גמר דין אינו צריך מיעוט - שמחויב סקילה.

עוף טמא הרובץ על ביצי עוף טהור - פטור משילוח, משום שאינו 'ציפור'. **עוף טהור הרובץ על ביצי עוף טמא** - פטור משילוח, שנאמר 'תקן לך', ולא לכלבדך.

היה האם טריפה - חייב בשילוח. **היו האפרוחים טריפות** - פטור משילוח, שנאמר 'תקן לך' ולא לכלבדך.

דף קמ"ב - ע"ב

הושיט ידו לקן ושחט מיעוט סימנים - אם מכיוון שאם מניחם יטרפו נחשב 'לכלבדך', או מאחר שבידו לגמור שחיטתם, הוא בכלל 'תקן לך' וחייב בשילוח? תיקן.

מטלית פרוסת על הביצים והאם רובצת עליה - אם הוא חציצה ואין קורים בה 'רובצת'? תיקן.

האם כנפים חוצצות? תיקן.

האם ביצים מזורזות שאין אפרוח בא מהם חוצצים? תיקן.

היו שני סדרי ביצים בני קיימא זה על גבי זה, והתכווין לקחת התחתונים, האם אמצעים חוצצים ופטור מלשלח? תיקן.

היה הזכר על גבי ביצים, ונקיבה על גבי זכר האם חוצצים? תיקן.

יונה על ביצי תסיל (עוף טהור הדומה ליונה) או תסיל על ביצי יונה האם יש חיוב שילוח הקן? תיקן.

זכר הרובץ על הביצים - פטור משילוח, שנאמר 'אם'. **קורא זכר** - **לרבי אליעזר**: חייב בשילוח, שלומדים גזירה שווה דגירה דגירה, שנאמר 'קורא דגר ולא לד' ונאמר 'ובקעה ודגרה בצלה'. **לחכמים**: פטור. **קורא נקבה** - ליתיה חליב חייב בשילוח - משום שדרכם לגדלם.

משנה, היתה מעופפת, בזמן שכנפיה נוגעות בקן - חייב לשלח. אין כנפיה נוגעות בקן - פטור מלשלח. שנאמר 'רובצת' ולא מעופפת, וממה שלא נאמר 'ושבת' למדנו שאם כנפיה נוגעות בקן חייב.

נאמר 'והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים' - מלמד שאם היו שם אפרוחים מפריחים או ביצים מזורזות, פטור מלשלח, מה אפרוחים בני קיימא גם ביצים בני קיימא יצאו מזורזות, ומה הביצים צריכים לאמנם גם האפרוחים צריכים לאמנם, יצאו מפריחים.

יושבת בין שני רובדי אילן, והביצים תחתיה, אבל הענפים סומכים האם ומגביהים אותה באוויר - רואים כל שאלו ידחה זה מזה תישמט האם ותיפול על הביצים - חייב. ואם נופלת לצדדים - פטור. **יושבת ביניהם**, שביצה מכאן וביצה מכאן - פטור מלשלח אף על פי שנוגעת בהם מן הצד, כיון שאינה מעליהם. **יושבת על גביהם** - חייב לשלח. לרברי רב גם אם אינה נוגעת מעליהם, כיון שאם תישמט תיפול עליהם, חשוב 'על'.

חולין דף קמ"א. יום ה' פרשת האזינו - ז' תשרי תשפ"ו

דף קמ"א - ע"א

משנה, נאמר 'שלח' - מלמד שאם שילחה וחזרה גם ארבעה וחמשה פעמים, חייב לחזור ולשלח גם מאה פעמים.

'נאמר שלח את האם' - מלמד שאם אמר הריני נוטל האם ומשלח הבנים, חייב לשלח את האם.

לקח הבנים והחזיר לקן, וחזרה האם עליהם - פטור מלשלח, מכיוון שלקח הביצים נעשה קן מזומן.

צריך לאם לדרב מצוה כגון לילולת או לטהרת מצורע - חייב לשלח, שנאמר 'תשלח' מכל מקום. וריבוי זה הוא באופן שצריך לעבור רק על העשה של שילוח ולא על לאו (ראה בסמוך). שהיה צד לומר שעשה של טהרת מצורע דוחה עשה של שילוח האם, לפי שגדול שלום שבין איש לאשתו, ומצורע כל זמן שלא נטהר אסור בתשמיש. אבל באופן שיש עליו עשה של שילוח ולא תעשה של 'לא תקח האם על הבנים', אינו צריך ריבוי, שהרי אין עשה דוחה לא תעשה ועשה.

עבר ונטל את האם - לסובר קיימו ולא קיימו: כבר עבר על הלאו, ומעתה אין עליו רק עשה. ולסובר בטלו ולא בטלו: כל זמן שלא שחט האם ולא ביטל הלאו, יכול לתקן ולא לעבור על הלאו על ידי שישלח, ואם לא ישלח - עובר בלאו ועשה. לרבי יהודה: כיון שכבר נטל את האם אין עליו גם עשה, כי 'שלח' מתחילה משמע.

נטל על מנת לשלח - לא עבר על הלאו, ומעתה אין עליו רק עשה. (וגם לרבי יהודה הרי הוא בעמוד ושלח).

גדול שלום שבין איש לאשתו - שהרי אמרה תורה שמו של הקדוש ברוך הוא שנכתב בקדושה ימחה על המים.

מצורע שלא נטהר - אסור בתשמיש, שנאמר 'וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים', אהלו זו אשתו.

משנה, הנוטל אם על הבנים - **לחכמים**: משלח ואינו לוקה, שעשה של שילוח הוא תיקון ללאו, ואין לוקים על לאו שניתק לעשה. **לרבי יהודה**: לוקה ואינו משלח, כי 'שלח' מתחילה משמע, כלומר שכשנמצא קן אל תקח רק שלח, ואם לא שלחת עברת על עשה ולא תעשה.

כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה - אין לוקים עליה, שלכך ניתקו הכתוב לעשה, לומר אם עברת על הלאו, תעשה כך וכך. וגם רבי יהודה סובר כלל זה.

גנב וגזלן - אינם בכלל מלקות גם לרבי יהודה, שהוא לאו הניתק לעשה, שנאמר 'לא תגזול', ואם גזל 'והשיב את הגזילה'.

דף קמ"א - ע"ב

עבר ושב לקחת שחטה, או עבר וכלה ולא הניח פאה - לרבי יהודה: לוקה 40, ואף על פי שנאמר 'לעני ולגר תעזוב אותם' כדן זה ניתק לעשה, כי 'תעזוב' מתחילה משמע.

עבר והותיר מבשר הפסח - אינו לוקה, שנאמר 'לא תותירו ממנו עד בקר וגו' באש תשרופו', בא הכתוב ליתן עשה אחז לא תעשה לומר לך שאין לוקים עליו.

מרחק השילוח - כדי שתצא מתחת ידו, ואם יכול לחזור ולתופשה מותר. **אופן השילוח** - **לרב הוגא**: ברגליה, שאם תלש גפה ושלחה נפטר ממצות שילוח כיון שהלכה שני פסיעות או שלושה, ומותר לחזור לתופשה. (רש"י בלשון שיראה בעיניו). **לרב יהודה**: בגפה, שתוכל לעוף כדרכה. רב יהודה הלך לאחד שתלש את גפה ושלחה ותפסה, והורה לו שיששה אצלו עד שיגדלו כנפיה וישלח. ואין זה מלקות מן התורה, לחכמים שמשלחו ואינו לוקה, רק מכת מרדות מדרבנן.

תימה - רבא אמר על עוף טהור הנקרא 'תימה' שחייב בשילוח, גם אם אין שם רק ביצה אחת, ותפסה רבא מרחוק במצודה.

יוני שובך יוני עלייה - חייבות בשילוח ואסורות משום גזל מפני דרכי שלום, ו"א: שאינו פטור משום מזומן בקניין חצירו שקונה שלא מדעתו, משום שהביצה חייבת בשילוח עם יציאת רובה, וחצירו קונה רק כשתיפול בחצירו, וחייבות בשילוח קודם שתיפול לחצירו. והאיסור מפני דרכי שלום הוא על האם, וי"א: שגם על הביצה כיון שכבר יצאה רובה. 'למסקנא' אינו פטור משום מזומן גם כשנפלה הביצה, לפי שאסור לזכות בביצים שהאם רובצת עליהם, וכיון שהוא אינו יכול לזכות, גם חצירו אין קונה עבורו. והאיסור לגזול מפני דרכי שלום הוא לקטן שאינו חייב בשילוח, ואם לקחו קודם שילוח, חייב אביו להחזיר מפני דרכי שלום. אבל בגדול אם עדיין לא שילח חייב בשילוח, וכיון ששילח כבר זכה חצירו והוא גזל גמור.

זכיה בביצים - אסור לזכות בביצים שהאם רובצת עליהם, שנאמר שלח את האם, ולאחר מכן הבנים תקח לך.

המקנה פירות שובר לאחר - והיו שם ביצים חדשים שהטילה האם ולא עמדה מאליהם מעולם, נמצא שלא היו של מוכר עדיין, כי חצירו אינו קונה כל זמן שלא שילח האם, לכן צריך לטרוף את הקן כדי שיפרחו האמהות, ואז יהיו של מוכר, ויוכל להקנות לקונה בקניין סודר.

חולין דף קמ"ב. יום שב' פרשת האזינו - ח' תשרי תשפ"ו

דף קמ"ב

משנה, לא יקח אדם אם על בנים גם לטהר המצורע, ומה אם מצוה קלה שהיא כאיסר אמרה תורה 'למען ייטב לך והארכת ימים', קל וחומר על מצות חמורות שבתורה.

אין לך מצוה שבתורה שמתן שכרה בצדה שאין תחית המתיים תלויה בה - א. בכיבוד אב ואם נאמר 'למען יאריכון ימיו ולמען ייטב לך'. ב. בשילוח הקן נאמר 'למען ייטב לך והארכת ימים', ומעשה באחד שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות, ועלה ושלח את האם ולקח את הבנים, ובחזרתו נפל ומת, היכן אריכות ימיו של זה והיכן טובתו של זה? רק 'למען יאריכון ימיו' - בעולם שכולו ארוך, 'למען ייטב לך' - לעולם שכולו טוב. ואין לומר שהיה מהרהר בעבודת זרה, כי אם יש שכר מצוה בעולם הזה היה מגין המצוה עליו שלא יבוא להרהור.

מחשבה רעה - אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, הרהור של עבודה זרה - מצרפה, שנאמר 'למען תפוש את בית ישראל בלבבם'.

שלוחי מצוה - אינם ניזוקים לא בהליכה ולא בחזה, בהיזק קבוע כגון שעלה על סולם רעוע - יכול להניזק שהרי שמואל אומר 'איך אלך ושמע שאול והרגני'.

אחר - ו"א: שראה מעשה כעין שראה רבי יעקב בן בתו. וי"א: שראה לשון של חוצפית המתורגמן מוטל באשפה, אמר מה שהפיק מרגליות ליתוך עפר. ולא ידע כי 'למען ייטב לך' בעולם שכולו טוב, 'למען יאריכון ימיו' בעולם שכולו ארוך.

הדרך ענך שילוח הקן וסליקא לה מסכת חולין

יהי רצון מלפניך כשם שעזרתני לסיים מסכת חולין, וכן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסייםם, וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים יעמוד לי ולזרעי – לכתובה וחתימה טובה, ולשנת גאולה וישועה, מתוך שפע נחת ואושר.